

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Cemal GÖKÇE

(İMO İstanbul Şube Başkanı)

Ülkü ÖZER

(İnşaat Mühendisleri Odası İkinci Başkanı)

Prof. Dr. Haluk EYİDOĞAN

(Ulusal Deprem Konseyi Başkanı)

Yrd. Doç. Dr. Oğuz GÜNDOĞDU

(TMMOB İkinci Başkanı)

Prof. Dr. Faruk KARADOĞAN

(İTÜ Rektörü)

Adem KARAHASANOĞLU

(İstanbul Vali Yardımcısı)

CEMAL GÖKÇE (İMO İstanbul Şube Başkanı)-

Sayın Müsteşar, Sayın Rektör, Sayın Vali, Bakanlıkların Değerli Temsilcileri, Hocalarımız, Meslektaşlarımız, Arkadaşlarımız, Belediyelerimizin Sayın Temsilcileri, Konuklarımız; 3. İstanbul ve Deprem Sempozyumuna hoş geldiniz. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli konuklar; İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi olarak, bugün elinizdeki belgelerden de anlaşılacağı gibi, Deprem Sempozyumu'nun 3.ünü yapıyoruz. Odamız, 4 Mayıs 1991 yılında 1. İstanbul ve Deprem Sempozyumu'nu yapmış; bu kürsüden, bu salondan aktarılanları da bir kitap olarak ortaya koymuş, hemen akabinde, 1991 yılında yapılmış olan 1. İstanbul ve Deprem Sempozyumu'nun arkasından, yani 1992 yılında Erzincan Depremi'yle karşılaşmışız, 1995 yılında Dinar Depremi'yle karşılaşmışız, 1998 yılında Adana Depremi'yle karşılaşmışız, 1999 yılında da Körfez Depremi'yle karşılaşmışız. Bu çerçevede, İnşaat Mühendisleri Odası olarak acaba 1991 yılında yapmış olduğumuz sempozyumda neler söylendi, neler yapıldı, neler yapılmadı anlayışıyla 2000 yılının Mayıs ayında 2. İstanbul ve Deprem Sempozyumu'nu yapmışız, bugün de 3.'süyle birlikteyiz.

Bunları niçin söylüyorum? Buraya gelmeden önce notlarıma ve geçmişten bu yana söylenlere bir göz attığımda, 1991 yılında ülkemizin depremselliğine yönelik olarak, bölgemizin depremselliğine yönelik olarak, İstanbul'un önemli bir deprem riski taşıdığına yönelik olarak söylenmiş olanlarla, 2000 yılında yapmış olduğumuz sempozyumda söylenenler ve bugün söyleyeceklerim hiç farklı değil. Demek ki bizim ülkemizde problemler devam ediyor, ama o problemlerin çözümü doğrultusunda hepimiz yerimizde sayıyoruz. Bu çerçevede, her kurumun, her kuruluşun, her yöneticinin, her kişinin, bu kentte yaşayan herkesin, inşaat mühendislerinin, diğer meslektaşlarımızın önemli sorumluluklarının olduğunu bir kez daha söylemek gerektiğini duyuyorum. Artık 1991 yılında ifade edilen, yani 2 bin 600 yıllık İstanbul Kenti'nin, bir açık hava müzesi olan İstanbul Kenti'nin önemli tarihi yapılarının, ülke nüfusunun yüzde 20'sinin yaşamış olduğu İstanbul Kenti'nin, kafa ve kol gücü olarak yetişmiş insan gücünün son derece yoğun olarak yaşamış olduğu İstanbul Kenti'nin, sanayinin önemli ölçüde biriktiği İstanbul Kenti'nin, bir deprem beklediğini artık herkes biliyor. Bunları biz de sürekli olarak ifade etmekten mutlu olmadığımızı bir kez daha buradan ifade etmek istiyorum. Umuyorum ki, 3. İstanbul ve Deprem Sempozyumu; bugüne kadar söylenmiş olanların sadece söylem düzeyinde değil, hayata geçirilmesi doğrultusunda, bir manivela olur.

Hepimizin bildiği gibi, 99 Körfez Depremi, 12 Kasım Düzce Depremi'nde sayısız insanımızı yere gömdük, birçok yapıyı yıkıldı, yani ciddi can ve mal kayıplarına uğradık. İstanbul'un karşılaşacağı depremde, yapılmış olan deprem senaryoları çerçevesinde, ki son yıllarda Anakent Belediyesi'nin yapmış olduğu bir mastır plan çalışması var, Bayındırlık Bakanlığı tarafından yapılmış olan 1. Deprem Şûrası çalışmaları İstanbul depremine yönelik olarak 1991 yılında yapılmış olan senaryoların bugün pek farklı olmadığını görüyoruz. O günlerde, İstanbul'un karşılaşacağı bir depremde 50 bin mertebesinde insanımızı kaybede-

çeğimiz ifade edilmişti. Bugün yapılmış olan senaryolarda da 50 binle 73 bin mertebesinde insanımızı kaybedeceğimiz, 250 bin mertebesinde yurttaşımızın yaralanacağı, 70 milyar dolar mertebesinde de bu kentin, yani bu ülkenin, bizim ülkemizin önemli bir maddi kayba uğrayacağını yapılan çalışmalar ortaya koyuyor. Bugün 332 milyar dolar mertebesine ulaşmış olan ülkemizin iç ve dış borçlarına bir de İstanbul'un karşılaştığı bu depremde ortaya çıkacak can ve mal kayıplarının eklenmesi, Celal Şengör'ün ifade ettiği gibi, bir yanıla ülkemiz bağımsızlığını da önemli ölçüde kaybedebilir. Bu çerçevede hepimizin duyarlı olması gerekir diye düşünüyorum.

Peki, neden böyle oluyor? 1967 yılında yaşamış olduğumuz bir Sakarya depremi var, Bingöl Depremi'nin 1971'ini yaşamışız, İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi olarak bir rapor ortaya koymuşuz. 1983 yılında Erzurum-Ilıca Depremi'ni incelemişiz, bir rapor ortaya koymuşuz. 1992 yılında yaşamış olduğumuz Erzincan Depremi'ni incelemişiz, bir rapor ortaya koymuşuz. 95 Dinar Depremi, 98 Adana depremi, 99 Körfez Depremi, 99 Düzce Depremi ve daha sonraki depremleri incelemiş, raporlar ortaya koymuşuz. Ancak 1967 yılında ortaya konulmuş olan raporlarla, 2004 yılında ortaya konulmuş olan raporlar arasında hiçbir fark yok.

İnşaat yapım sürecinde bulunan herkesin yetkin ve yetişkin olması gerekir. Proje yapım sürecinden başlayarak, yapılarımızın yapılacağı yer seçim kararlarından başlayarak, zemin etütlerinden başlayarak, doğru bir proje yapılması anlayışından başlayarak doğru bir proje denetimi sürecini ve denetimini ortaya koymak, inşaat yapım sürecinin doğru bir şekilde denetlenmesini sağlamak bizlerin görevi, yöneticilerimizin görevi, siyasilerimizin görevi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görevi. Yapılarımız neden yıkılıyor? Yapılarımız, ciddi bir şekilde denetlenmediği için böyle oluyor. 1938 yılından kalan Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa'yla yönetiliyor mühendisler ve mimarlar. Bugün dünyada artık son derece gelişkin bir çerçevede ortaya konulmuş olan, diplomaya dayalı bir iş yapma sürecinin dışına çıkmışlardır mühendisler ve mimarlar. Diploma, sadece bir akademik eğitim sonucunda verilmiş olan belgelerdir. Ama inşaat yapım sürecinde sorumluluk alanları sürekli, eğer mühendislik ve mimarlık yapacaklarsa, sürekli olarak mesleki eğitim seminerlerinden geçirmeleri ve sertifikalandırılmaları gerekir. Bu sadece mühendis ve mimarlar için gerekli şart değildir, işçiler için de böyle bir şartın olması gerekir, onların sertifikalandırılması gerekir, usta ve kalfaların sertifikalandırılması gerekir, 30 koyunu olanın satarak müteahhitlik yaptığı bir mekanizmanın ortadan kaldırılmış olması gerekir.

Yetkin Mühendislik Yasası'nın artık çıkarılması gerekir. Biz İnşaat Mühendisleri Odası olarak, 1992 yılından bu yana yapmış olduğumuz çalışmalarla bu yetkin mühendisliğin ne olduğunu herkese anlattık diye düşünüyorum. Bugün artık Bakanlık, Yetkin Mühendislik Yasa Tasarısı'nın hazırlanmış olması gereğini ortaya koyuyor. Ama bu noktada siyasi bir irade de göstererek bu yasanın mutlak suretle çıkarılması, diplomaya dayalı olarak değil, yeterliliğe, yeteneğe ve bilgiye dayalı olarak artık inşaat yapım sürecinde bulunmak gerektiğini bilmek gerekir. Bir İhale Yasası çıkardık, bu İhale Yasasını biz de çok önemsemiştik, kaynağı olmayan bir işin ihaleye çıkarılması doğru değil, projesi olmayan bir işin ihaleye çıkarılması doğru değil. Bu çerçevede, sadece 100 liraya yapılacak olan işi, "ben 30 liraya yaparım" diye eksiltme yoluyla ihale sistemi değil, bir mühendislik çalışması yapılarak, bir yapının maliyetinin ortaya konulmasını biz de istemiştik. Böyle bir yasal değişiklik oldu, bu-

nu biz destekledik, ama üzülerek ifade etmek gerekir ki, bugün yapılmış olan ihalelerin önemlice bir kısmında mühendislik çalışmaları yok, “ben bu işi şu kadar miktara yaparım” anlayışı var.

Dolayısıyla bizim ülkemizde sözlerimin başında ifade etmiş olduğum problemler aynı, ama bu problemlerin çözümü doğrultusunda gösterdiğimiz irade yeterli değil. Üniversitelerimizde eğitim kalitesi gittikçe düşüyor. Bugün ülkemizdeki inşaat mühendisi yetiştiren fakültelerimizin, yüksekokullarımızın sayısı 46’yı aştı.

Değerli konuklar; inşaat mühendisi kökenli, öğretim üyelerinin olmadığı okullardan diploma alarak aramıza katılan meslektaşlarımız var. Her zaman ifade etmeye çalışıyoruz. Tabii ki ülkemizin her insanının yükseköğrenim görmeye hakkı vardır. Fakat iki meslek grubu harıdır bunlardan; mühendislik alanıyla tıp alanı farklıdır; çünkü bu iki alan, canlı yaşamıyla direkt ilintili bir alandır. Bu çerçevede, mutlaka kalitenin aranması gerekir. Altyapısı olmadan, yeterli öğretim üyesi, kadrosu olmadan bir mühendislik okulunun açılmasının sorumluluğunun altından hiç kimse kalkamaz, kalkamamış olduğumuz gibi.

Aslında söylenmesi çok, ama zamanımız o kadar çok değil. Bu noktada neler yapılabilir; yapılması gerekenleri kısaca ifade etmeye çalışacağım. Sonuç olarak, deprem risklerinin yapı ölçeğinde belirlenmesini sağlayan mühendislik yöntemlerinin mutlaka geliştirilmesi gerekir. Bu noktada ülkemizde yapılmış olan çalışmaların son derece ileri olduğunu ifade edebilirim, yani mühendislik çalışmalarımızda bir problem yok. Ekonomik olarak uygulanabilir güçlendirme yöntemlerinin nasıl yapılması gerektiği bugün de tartışılıyor, bir Güçlendirme Yönetmelik Taslağı ortaya konuldu, bizim bu çalışmalarımızın gündemine girdi. İnşaat Mühendisleri Odası olarak, meslektaşlarımız olarak bu çalışmaya katkı sağlamaya çalışıyoruz. Artık deprem yönetmeliklerimiz de eskiden olduğu gibi, 1975-98 yılı arasındaki mesafenin bundan sonraki süreçte yaşanmayacağını düşünüyorum.

Kentsel dönüşüm ve yenilenmeyi kapsayan planlama yöntemlerinin mutlaka ortaya konulması gerekir. Biliyorsunuz, kentimizin ve bölgemizin yapılaşmasını sağlayan iki temel anlayış var: Birincisi kaçak yapılaşma, ikincisi planlı yapılaşma. Ama bu kaçak yapılaşmalara uygun olarak sonradan planlar yapılır, bugüne kadar 18 kez çıkarılmış olan aflarla kaçak olarak yapılmış olan bölgeler planlı hale getirilir. Hiçbir mühendislik hizmeti görmeyen bu bölgede bulunan yapıların yüzde 70'inin kaçak olması, deprem güvenliğinin olmadığını açıkça ortaya koyuyor ve meslektaşlar arasında, mühendisler, mimarlar arasında, üniversiteler arasında ciddi bir haksız rekabet ortaya koyuyor. Dolayısıyla mutlaka bu kaçak yapılaşmanın önlenmesi, kaçak yapılara yönelik olarak bundan sonra hiçbir affın çıkarılmaması gerekir. İstanbul'un her düzeyinde, İstanbulluların, İstanbul'da yaşayanların, her düzeyde bilgilendirilmesi gerekir. Yani İstanbul'un ve bölge insanımızın katılımını sağlayacak bir kültürün mutlak surette yaratılması gerekir, şeffaflık ve açıklığın ortaya konulmuş olması gerekir.

Kısa bir süre önce bilindiği gibi, bir pilot bölge olarak kabul edilen ve bir dizi mühendislik çalışmasının yapılmış olduğunu bildiğimiz, hemen İstanbul'un merkezinde bulunan Zeytinburnu'nda, (orası da gecekondular olarak yapılaşmıştı), özellikle 1985 yılında çıkarılmış olan yasayla gecekondular olarak temelleri atılan yapıların üzerlerine katlar yığıldı. İnsanlar, o bölgede yaşayan insanlar, kendi yapılarının incelenmesine yönelik olarak içeriye girmeye çalışan mühendis ve mimarlara müsaade etmediler. 286 kişi, yani neyin 286'sı; yaklaşık olarak 3 bin 200 yapıdan 286'sı, yapıların içerisine girilerek incelenmesine müsaade etmedi. Neden; çünkü bu kentte bulunan insanların önemlice bir kısmı, yapılarının ciddi bir şekilde problemli olduğunu biliyor. Biliyor, ama önüne "senin yapın yıkılacaktır" noktasında bir raporun konulmasını istemiyor. Neden istemiyor; çünkü o rapor, onun önüne konulduğu takdirde bir şeylerin yapılması gerekir. O zaman insanlarımızın kendi yapılarının deprem güvenliği olmasını sağlama yolunun açılması önemli, ama onların o yapıdan çıkmaları durumunda, çıkarılmaları durumunda gereğinin yapılması doğrultusunda onların ikna edilmesi ve inandırılması da önemli. İşte bu çerçevede sadece bilim adamlarımızın, üniversitelerimizin, meslektaşlarımızın, kent yöneticilerimizin yapacağı çalışmaların yeterli olmadığını ifade etmeye çalıştım. Yani bu kentte yaşayan, bu kenti yöneten, uzman olan ve idari çerçevede yönetici olan her kesimin mutlak suretle işbirliği yapması gerekir.

Ben ülkemizin potansiyeline inanıyorum. Her ne kadar 332 milyar dolar mertebesinde iç ve dış borcumuz olsa da, ülkemizin potansiyeli son derece yüksek, ülkemizdeki mühendislik bilgileri son derece yüksek. Haksız rekabet koşullarını ortadan kaldırdığımız takdirde, proje denetimiyle yapı denetimini birbirinden ayırdığımız takdirde, Bayındırlık Bakanlığı tarafından verilen denetçi belgesi yerine, gerçekten o işi denetleyebilir nitelikte olan bir mekanizmayı hayata geçirmeye çalıştığımız takdirde, biz deprem afetiyile baş edebiliriz. 1999 depreminden bu yana 6 yıl geçti; çok fazla bir mesafe aldığımızı ifade etmem son derece zor. Bu noktada, mutlak suretle yasal ve yönetsel değişikliklerin yapılmış olması gerekir. Bir meslektaşımızın ve İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nin yapmış olduğu bir istatistik çalışması var. 4708 sayılı Yapı Denetim Yasası'nın çıkmasından bu yana Odamıza gelen 200 mertebesindeki projenin yüzde 92'sinin hatalı olduğunu gördük. 1992 yılında Bakırköy ve yöresinde yapmış olduğumuz incelemelerde de aynı sonuca ulaşmıştık, yani yıllar geçse de bir şey değişmiyor. Bir meslektaşımızın yapmış olduğu bir çalışma var, 228 bina üzerinde gerekli incelemeleri yapılmış; 109 adedi projeli, 119 adedi projersiz. 119 adet

projeli yapının da 84 adedinin projesine uygun olarak yapılmadığını ortaya koyuyor. O zaman dilediğimiz kadar Yapı Denetim Yasası çıkaralım, adına yapı denetim diyelim; doğru mekanizmalar kurulmadığı takdirde, adının yapı denetim olması hiçbir şey ifade etmiyor. Bu denetimi yetkin mühendisler yapmalıdır, yani proje yapmasını bilmeyen bir mühendisin, önüne gelen bir yapının projesini denetleyebilme şansı yoktur. Bu çerçevede, mutlak suretle denetleyebilir yeterlilikte olan meslektaşların ortaya çıkması lazım, bunları ortaya çıkarmak mekanizmaların oluşması lazım, “çıkın” demekle olmuyor. Biz hiçbir zaman heyecanımızı kaybetmedik ve etmeyeceğiz de. Bu deprem belasıyla başa çıkabileceğimize inanıyorum, meslektaşlarıma inanıyorum, üniversitelerimizin değerli bilim adamlarına inanıyorum, bu kentin duyarlı insanlarına inanıyorum, bu bölgenin duyarlı insanlarına inanıyorum.

Bu sempozyumumuzun başarılı geçmesini diliyorum. Katkı verdiniz, katıldınız, umuyorum yarın da bu katkıyı verirsiniz. Basınıımızın değerli temsilcilerine teşekkür ediyorum, bizleri yalnız bırakmadılar, bu çalışmamızı İstanbulluyla ve ülkemiz insanıyla paylaşacaklar. Saygılar sunuyorum.

ÜLKÜ ÖZER

(İnşaat Mühendisleri Odası İkinci Başkanı)-

Sayın Valim, Sayın Müsteşarım, Sayın Rektörüm, Sayın Monuklar, Değerli Hocalarım ve Değerli Meslektaşlarım; bir deprem ülkesi olan ülkemizde yakın ve uzak tarihlerde pek çok büyük depremler yaşadık. Ancak 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremleri bir milat kabul edildi ve sanki deprem ülkemizde ilk kez oluyormuşçasına depremi fark ettik.

Özellikle büyük bir deprem beklenen İstanbul için geçen 6 yıl içinde neler yapıldı diye şöyle dönüp bir baktığımızda, hiçbir şey yapılmadı demek haksızlık olur. Büyükşehir ve ilçe belediyelerimiz, üniversitelerimiz, biz meslek odaları, sivil toplum örgütleri ve vatandaşlarımız, çeşitli çalışmalar yaptı, bunları göz ardı etmek mümkün değil. Yapılan projeler içinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kısaca JICA olarak isimlendirilen Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı'yla gerçekleştirdiği Sismik Mikro Bölgeleme Projesi tamamlandı ve böylece şehrimizde yapı, ulaşım, altyapı gibi konularda risk dağılımı bu projelerle tanımlanmış oldu. Beklenen İstanbul Depremi için bir yol haritası olduğunu söyleyebileceğimiz, 4 üniversitemizin katılımıyla, işbirliğiyle yapılan deprem master plan çalışması da tamamlandı, ancak şu anda arşivlerde yer almakta.

Gerçekleştirilen tüm bu projeler, hükümetlerden gerekli desteği görmemiş ve bu çalışmalarını hayata geçirecek yasal ve idari düzenlemeler yapılamamıştır. Bu nedenle de 6 yıldan beri dönüp arkamıza baktığımızda, somut bir adım görememekteyiz. Aslında hayata geçirilen bazı projeler var; bunlar, hepimizin bildiği gibi, deprem öncesi, deprem anı ve deprem sonrası çalışmalarındır. Deprem anı ve deprem sonrası çalışmalarına ilişkin Büyükşehir Belediyemizin oluşturduğu AKOM, yani kriz yönetimi ve afet yönetimine ilişkin birimler kuruldu, oluşturuldu. Bunlar önemli çalışmalardır, yapılması da gerekir. Ancak bu çalışmalardan dikkatinizi çekmek istediğim bir-iki konu var. Örneğin yapılan ilk şey, acil kurtarma, yani müdahale konteynırları oluşturuldu. Bunlarla ilgili son durumları nedir, onları bilemiyoruz. Bir ikincisi, park yasağı levhalarıyla gerçekleştirilen acil yol güzergâhları oluşturuldu, ancak 1999 depremlerinde deprem sonrasında yol güzergâhlarının kapanmasına neden olan yollarda ulaşımı kapatan acaba park eden araçlar mıydı, yoksa yıkılan binaların enkazları mıydı? Eğer biz bu park levhalarını koyuyorsak, acil yol güzergâhları üzerindeki binaların mutlaka deprem güvenliklerinin sağlanması zorunluluğu getirilmelidir. Bunun yasal yaptırımının koyulmasıyla beraber, ekonomik katkısının da sağlanması da gerekir.

Son derece önemli olan bir başka konu daha var: Deprem sonrası oturulamayacak halde evi olan ya da korktuğu için evinde oturamayacak yaklaşık 500 bin aile olduğu öngörülmüyor. Bu nedenle geçici barınma mekânları için gerekli olan yeşil alanlara ihtiyaç vardır. Bu alanlar, kentin merkezinde, hem de Kentsel Dönüşüm projesi içinde gerçekten oluşturulması gereken, değerlendirilmesi gereken alanlardır. Ancak şu anda bu konuda ne tür çalışmalar yapılıyor, böyle alanlar gerçekten açılabilir mi, o sorularımızın yanıtlarını almak isteriz. Geçici barınma alanları, belki yaşam alanlarından uzak bölgelerde düşünülüyor, ama bunun da çok ciddi güvenlik sorunları getireceği düşünülmelidir.

Deprem öncesi en önemli sorun, mevcut yapı stokunun depreme güvenli bir hale getirilmesidir. Ancak mevcut yapıların şehrimizde yüzde 65'inin kaçak olduğu gerçeğiyle bir an önce uygulamaya yönelik yetki paylaşımı, İmar Kanunu'ndaki sorunlar, kat mülkiyeti gibi hukuki sorunların çözülmesi kaçınılmazdır. Biz İnşaat Mühendisleri Odası olarak, 1991 yılında ilkini yaptığımız İstanbul ve Deprem Sempozyumu'nda İstanbul'un içinde bulunduğu deprem tehlikesini gündeme getirmiş ve birçoğu bugün ve yarınki oturumlarda da ele alınacak konularla mühendislik çözümleri önermelere devam edeceğiz. Umarım bu öneriler bundan sonra hayata geçerek uygulamaya başlanacaktır.

Çıkarılan yapı denetiminin önemini her fırsatta dile getiriyoruz. Ancak 1999 depremlerinden sonra 595 ve 601 numaralı kanun hükmündeki kararnamelelerin de gerisinde olan, meslek odalarının dışlandığı, uzmanlık ve denetçi belgelerinin Bakanlık tarafından verildiği, üyesinin mesleki bilgi ve deneyimini belgeleme yetkisi ve görevinin elinden alındığı, mesleki sorumluluk sigortasının yer almadığı 4708 sayılı Yapı Denetim Yasası'nı doğru ve yeterli bulmamız mümkün değildir. Mevcut yasa ile yapı denetiminin sağlıklı olduğu da söylenemez. Yetkin Mühendislik Yasası'yla desteklenmiş çağdaş denetim sistemini gerçekleştirecek değişikliklerin bir an önce yapılması gerekmektedir.

Geçen 6 yıl boyunca hükümetler, eskiden olduğu gibi, deprem konusuna yara sarma prensibiyle bakmışlardır. İnsanların afet yaşamasına neden olan şartları düzelterek yasal ve idari düzenlemeleri yapmak yerine, yeni konutlar için borçlanarak milyonlarca, hatta milyarlarca dolarlık krediler almayı tercih etmişlerdir. Son bir hafta içinde Hakkari ve Bingöl'ün Karlıova İlçesi'nde yaşanan depremlerden sonra da devletimizin açıklaması, Bingöl Karlıova'da evleri yıkılan vatandaşın evlerinin devlet tarafından yapılacağıdır. Yani devletin, vatandaşına balık vermesi değil, balığın nasıl tutulacağını öğretmesi gerekir. Halkın bilinçlendirilerek güvenli yapılar içinde gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir ve artık işe başlama zamanıdır. Yapılan çalışmalarla ihtiyacımız olan hemen hemen tüm sismik, jeolojik ve yapı mühendisliği teknolojisi bilgisine sahibiz. Artık, gerek iktidarın, gerekse yerel yönetimlerin uygulamaya geçme iradesini göstermeleri şarttır. Aksi takdirde bizler sadece kendimizi yineleyen, bu ve benzeri toplantılar yapmakla kalacağız.

İstanbul özelinde ve bir deprem ülkesi olarak, devletin politikası ; deprem sonrasında yara sarmak için alacağımız dış kaynaklı kredileri deprem öncesinde alarak yapılarımızın depreme güvenli hale getirilmesi olmalıdır. Özellikle ekonominin büyük bir kısmını barındıran İstanbul'da tüm sanayi yapılarının, küçük ve orta ölçekli işletmelerin deprem güvenliklerinin sağlanması zorunluluğu getirilmelidir. Şüphesiz, ihtiyaç duyulan uygun kredilerle. Aynı şey konutlar için de zorunlu hale getirilerek can ve mal kayıplarının en aza indirilmesini sağlayabiliriz. California örneği, belki bize yol gösterici olabilir; belli bir süre koyarak, o süre içinde tüm binalar için gerekli güçlendirme çalışmalarının yapılması sağlanmalıdır. Kısaca devlet, deprem sorununu aşmak için “insanlarımızı enkazdan nasıl kurtarıyoruz” değil, “insanlarımızın enkaz altında kalmasını nasıl önleriz” anlayışı içinde olmalıdır.

Ben, İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubemizin düzenlediği 3. İstanbul ve Deprem Sempozyumu'nun başarılı geçmesini diliyor, kongreyi düzenleyen İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubemize ve Sempozyum Düzenleme Kurulu'na, bildirileriyle katkıda bulunan tüm katılımcılara, değerli konuklarımıza ve siz değerli meslektaşlarıma teşekkürler ediyor, saygılar sunuyorum.

Prof. Dr. HALUK EYİDOĞAN
(Ulusal Deprem Konseyi Başkanı)-

Sayın Müsteşarım, Sayın Valim, Sayın Rektörüm, Belediyelerin Değerli Temsilcileri, Bayanlar ve Baylar; ülkemizde deprem dahil, afet zararlarının istenilen düzeyde azaltılamamasının temel nedenlerinden biri, ileriye dönük ve ödünsüz uygulanan bir ulusal afet stratejisi oluşturmamamız, diğeri de plansızlık ve denetimsizlik yüzünden oluşan afet güvensiz yerleşimlerdir.

Anadolu'ya geldiğimiz yüzyıldan bu yana hâlâ bir yerden bir yere göç edip duruyoruz ve afet güvenli yerleşim işini çözemiyoruz. Planlamacı değil, kapmacı bir zihniyetle oluşan yerleşmelerde sel ve deprem kökenli kayıplarımızın miktarı hızla artıyor. Plansız kentleşmenin sonucu olarak, Türkiye artık nüfus ve yatırım yoğunluklarının deprem riski altında olduğu bir kent depremleri sürecine girmiş bulunuyor. Birinci ve ikinci deprem bölgelerinde sayısı hızla artan endüstriyel yatırımlar da ayrıca afet risklerini büyütüyor. İhracat potansiyeli milyar dolarlara yaklaşan illerimizin büyük bir bölümü, birinci derece deprem bölgelerinde yer almaktadır. İstanbul dahil birçok kentimizde deprem tehlikesi değişmese dahi, plansız ve denetimsiz yerleşmeler ve yatırımlar nedeniyle afet kökenli kayıp riski üstel bir hızla artmaktadır.

Birçok yasa ve yönetmelik çıkmasına rağmen, istatistikler, son yüzyılda gelinen noktada deprem zararlarını azaltmada istenilen düzeyde başarılı olamadığımızı göstermektedir. Ekonomik gücü yükselen bir kent, depremi en az zararla atlatma yolunda da başarılı olmak zorundadır. Türkiye, 1940'lerde deprem yönetmelikleri yapma bilincinde olan bir ülke olmasına rağmen, günümüzde maalesef 4-5 büyüklüğündeki depremlerde beklenmedik kayıplarla karşılaşmaktayız. Bunun nedenleri, önümüzdeki şu kadar yılda şu büyüklükte deprem olabileceğini tahmin edemememiz, hele şimdi onlarca televizyon kanalına rağmen insanlarımızın bunu bilmemesi veya araştırma yapmayan bilim adamlarımız olmaması değil, afet güvenli yerleşim kavramının en üst yönetimden bireye kadar olan yelpazede yerleşememesi ve yaptırımların sulandırılmasıdır.

Mevcut afet, imar, denetim ve zorunlu sigortayla ilgili yasa ve yönetmeliklerimizin eksikliği ve ayrıca belediye yönetimlerimizin insan kaynakları yetersizliği ve siyasi zafiyetleri nedeniyle uygulama ve yaptırım yetersizlikleri olduğu bilinmektedir. Ancak bu durum, fayın ve heyelanın üstüne, dere yatağına, çamura bina yapmaya, depreme dayanıksız bina inşa etmeye, demiri vasıfsız üretmeye, projeyi yanlış uygulamaya gerekçe olamaz. Eksikleri olsa bile, ülkemiz için şu anda bilinen deprem oluşma olasılıkları, karşılaşılabilecek sarsıntı şiddetleri ve jeolojik özellikler ciddiye alındığında ve deprem yönetmelikleri harfiyen uygulandığında, deprem zararlarının çok büyük oranlarda azaltılması sağlanacaktır.

1999 depremlerinden sonra bu ülkede deprem zararlarının azaltılması uygulamalarında yeni yaptırımlar ve düzenlemeler getireceğini umduğumuz niyetler ve kurumsallaşma çabaları, beklenen oluşumları bugüne kadar sağlayamamıştır. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 28 Eylül-1 Ekim 2004 tarihinde 360 üye katılımıyla başarılı bir Deprem Şûrası düzenleyerek Türkiye'nin deprem gerçeğine hassasiyetini ve ilgili sorunlarına çözüm arayışı niyetini ifa-

de etmiştir. Ancak 34 maddelik şûra kararları sonrası faaliyetlerin hızı beklentimizin altındadır. Çıkması beklenen yasa ve yönetmeliklerimizin birbirlerini desteklemesi ve uyumlu olması gibi bir hassasiyet nedeniyle böyle bir yavaşlama varsa, bu anlaşılabilir. Ancak bunun işaretleri gözükmemektedir. Başbakanlık Proje Uygulama Birimince 97-99 yıllarında yaptırılan “Afet Zararlarını Azaltma Amacıyla İmar Sisteminin Revizyonu” Raporu, üzerinden 5 yıl geçmesine rağmen şu anda komisyonlarda bekleyen İmar Yasası taslağı daha ne kadar bekleyecektir?

İmar affı yasağı, yapı denetim kavramı, sakinim planı, kentsel dönüşüm ve mikrobölgeleme kavramları, yeni İmar Yasası’nda mutlaka yer almalıdır. Afet öncesi zarar azaltma önlemlerini devreye sokacak risk yönetimine ağırlık veren, dolayısıyla deprem anı ve sonrası müdahale işini hafifleten afet yönetim sistemi bir an önce kurulmalıdır. Ülke ve kent bazında afet yönetiminde koordinasyon ve yetki kargaşası sona erdirilmelidir. Kurumlar, yetkilerini ve sahip oldukları güçleri başka kurumlarla paylaşmakta isteksiz davranmamalıdır. Kurulacak afet yönetimi sistemi, koordinasyon ve yetki karmaşasına son veren, risk azaltma çalışmalarını yönlendiren ve kaynak yaratmada katkı sağlayan, izleyen ve denetleyen yapıda olmalıdır. Bu sistem, afet olayına hızlı ve doğru bir biçimde müdahaleyi sağlayacak donanım, yönetim şeması ve insan kaynaklarını harekete geçiren bir yapıya kavuşturulmalıdır ve en önemlisi, sistem profesyonelce işlemelidir.

Afet yönetim sisteminin bilgi tabanı ve iletişim ağını içeren ve acil müdahalede hızlı çalışan bir afet bilgi sistemi en kısa zamanda kurulmalıdır. Ulusal sismik ağ sistemi, afet bilgi bankası ve mikrobölgeleme haritaları, bu sistemin vazgeçilmez unsurları olmalıdır. Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK), Türkiye Acil Durumu Yönetimi Genel Müdürlüğü (TAY) ve Yapı Denetim Yasası ve bu yasa sonrası kurulan yüzlerce yapı denetim şirketi, 99 depremleri sonrası başlayan değerli çabaların ürünleriydi. Ancak beklenen randıman sağlanamamıştır. Prim ödeyen sayısı 2 milyonu geçen DASK, hâlâ kararnameyle idare eden bir kurum durumundadır ve ihtiyaçlar doğrultusunda yeni bir düzenlemeyle kanunlaşmalıdır. Bazı uygulamalara bakan vatandaş, DASK sigortasıyla devlet destekli konut yardımı tercihi arasında bocalamaktadır. DASK’ın prim havuzunda biriken meblağdan ve dolaylı vergilerden deprem öncesi zarar azaltmaya yönelik iyileştirme ve güçlendirme işlerinde vatandaşla teşvik ve destek sağlanabileceğini gösterme yolunda düzenlemeler yapılması, sigortaya katılan vatandaş sayısını arttıracaktır.

TAY’ın ulusal afet yönetimi içindeki yeri tam olarak idrak edilememiştir. Yasa taslağını hazırlayan bu kurumun bugünlerde afet yönetim sistemi içindeki rolü, şu anda afetle ilgili kurumların görüşünü ve anlaşmasını beklemektedir. Kararnameden yasaya dönüşen bir sürecin ürünü olan yapı denetim sistemi, beklenen performans gösteremiyor. Yapı Denetim Kuruluşları Genel Sekreteri Sayın Recep Keskin’in -benim ulaştığım kaynaklarda bu isim vardı-, ‘yapı denetim insanların can ve mal güvenliğinin korunması ilkesinin pazarlığına yol açan bir sisteme dönüşme noktasına geliyor’ ifadesi çok anlamlıdır. Dayanmakta zorluk çeken nitelikli yapı denetim kuruluşları, olmazsa olmaz yapı denetim sisteminin hâlâ düzeleceğine inanıyorlar. Tartışmaların “özel şirket mi yapar, yoksa kamu mu yapar?” açmazından çıkarılıp, doğru, dürüst ve nitelikli olarak yapılması çizgisine oturtulması gerekmektedir. Yapı Denetim Yasası, profesyonel, yetkin mühendislik sistemi ve meslek sigortası sistemiyle bütünleşmelidir.

Cumhuriyetimizin 81 inci yılını yaşadığımız bir zaman diliminde ülkemizde birçok kent ve yerleşim, arzulanan planlı duruma geri getirilemez biçimde bozulmuştur. Plansız bir yerleşme düzeni planlansaydı, belki bu kadar başarılı olurdu. 1940'larda başlayan ve tarihi konutları, yeşil alanları tüketerek oluşturulan yavaşık düzen apartman modası, şimdi 'site ve villa' modasına doğru kaydırılıyor. Plansızlığın ve rantçılığın karanlığında kentlerin har vurup harman savrulmasına göz yuman sistem, şimdi son yeşil alanlarda sınıf atlayanlar için astarı yüzünden pahalı 'depreme dayanıklı', adları şatafatlı ve mutlaka 'havuzlu prestij konutlar' yapılması sürecini başlatıyor. Kentlerde kaçırdığımız planlı yerleşim sürecinde, bugün birçok yerleşim alanında güçlendirme veya yıkıp yeniden yapma açmazına gelinmiştir. Projersiz, kaçak veya projeli çürük 10 binlerce yapıyı güçlendirme ve yıkma kararlarını uygulamak, sosyo-ekonomik analizi iyi yapılmamış ve yasal uygulamalara temel oluşturacak yasal altyapısı tamamlanmamış zor bir iştir. Ayrıca güçlendirmenin parasal getirisi yoktur ve bu yüzden mülk sahiplerine çekici gelmemektedir. Ancak son birkaç yılda mevcut konut fiyatlarında yüzde 100'e varan fiyat artışları da, izahı karmaşık olan bir sosyoekonomik gelişmedir. Acaba yapılar, son 5 yılda durdukları yerde fiyatları artacak kadar sağlamlaşmış mıdır? Sel yatağındaki evleri istimlak edilip yeni evlere transfer edilmek istenenlerin yarattığı sosyolojik sorunların daha büyükleri, depreme dayanıksız olduğu anlaşılan yapılar söz konusu olduğunda, daha kapsamlı olarak karşımıza çıkacaktır. Ulusal Deprem Konseyi Üyesi Prof. Dr. **Murat Balamir**'in "Yerleşim alanlarımızda yaratmış olduğumuz riskler, yalnızca yapı sağlamlığıyla ilgili değildir. Depreme karşı alınacak önlem, yapıların tamir-takviye işleridir gibi indirgeyici yaklaşımlar, konuyu dar bir meslek çerçevesinde tutmakla kalmıyor, kentlerimizde yarattığımız risk zenginliğini de göz ardı ediyor" teşhisi not edilmelidir. İstanbul metropolünde sokaklarımızın yüzde 85'i 6 metreden daha dardır. İstanbul Deprem Mastır Planı yapılmasına rağmen, şu anda yapılanlar daha geniş midir? Nüfus yoğunluğu çok yüksek olan yerleşimlerde boş ve yeşil alan miktarı artmış mıdır?

Tarihi yarımada dahil, yavaşık düzen yapılaşma hâlâ sürmektedir. Yumuşak ve zayıf kat sorununu, ülkemizin en salgın hastalığıdır ve arazi darlığı olmayan yerlerde dahi bilinçsizliğin güncel örnekleri olarak hâlâ sergilenmektedir. İki arabanın yan yana geçerken zorlandığı dar sokaklar bırakılan veya aradaki sokakları yayaalara kapalı olan 'kondu gökdelenlerimiz' inşa edilmektedir. Deprem sırasındaki dolaylı kayıpları arttıracak nitelik ve dağılımdaki plansız konut-endüstriyel tesisler birlikteliği nasıl düzenlenecektir? Kamu yapılarının ve afet görevli tesislerin deprem güvenli duruma getirilmesi ne kadar sürecektir? Daha geç olmadan, Türkiye özellikle çarpık yapılaşmanın yoğun olduğu kentsel alanlarda kentsel dönüşümün uygulanabilen çözümünü arayıp bulmak ve bir an evvel uygulamaya başlamak zorundadır.

Bugüne kadar yapılan birçok şey, durum tespitinden ibarettir. Ancak kentsel dönüşüm kavramı deforme edilmemeli ve bir rant uygulamasına dönüştürülmemelidir. "Toplu Konut İdaresi'nin yönetiminde" başlıklı ve fiyatları 100 binlerce dolarla ifade edilen depreme dayanıklı prestij konut uygulamalarındaki başarıyı, büyük depreme hazırlanması gereken kentlerimizde gerçek kentsel dönüşüm modeli uygulamalarında da görmeyi bekliyoruz, ancak gerçekten ihtiyacı olanlar için. Örneğin akademisyenlerin konut fazlası saptaması yaptığı İstanbul'da nasıl bir kentsel dönüşüm modeli oluşturulacaktır? Vatandaş depremin büyüklüğüyle fay boyları arasına sıkıştıran ve magazinleştiren kavgalı medyatik tartışmalar veya halkı korkutma düzeyinde bilgilendirmeler, deprem zararlarının azaltılması bilincine ve sürecine katkı sağlamayacaktır. Tanımlanmış sorunları çözme yolunda örgütlenemeyen bir topluma,

televizyonlardan beklenen depremin büyüklüğünü ve fayın boyunu beyan etmenin kayıpları azaltmayacağı ve asıl işler için gereken zamanı kaybettireceği açıktır. Bu nedenle, basın ve yayın organlarımızın yukarıda belirttiğimiz ve soru işaretlerini taşıyan, benden önceki konuşmacıların da hararetle işaret ettiği konulara ağırlık veren tartışmalara daha yakın durması arzu edilmektedir.

Deprem zararlarını azaltma sürecinde ileriye dönük planları ve kuralları ödünsüz uygulamadaki başarı, toplumun her bireyinin taşın altına elini koyan bir paydaş olduğunun farkına varmasıyla mümkün olacaktır.

Saygılarımı sunar, üretken ve başarılı bir sempozyum dilerim.

Teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. OĞUZ GÜNDOĞDU
(TMMOB İkinci Başkanı)-

Sayın Müsteşar, Sayın Vali Yardımcısı, Sayın Rektörüm, sayın konuklar; 3'üncüsünü yaptığımız İstanbul ve Deprem Sempozyumu'na Türk Mühendis Mimar Odaları Yönetim Kurulu üyelerinin ve Yönetim Kurulu Başkanımızın selam ve sevgilerini iletiyorum.

Konuya girdiğimizde, benden önceki konuşmacılar, aslında biraz daha teknik tarafı ve sınıflaması daha iyi yapılmış şekilde 1939'dan beri belgelere geçen, doktora çalışmalarına geçen şikâyetlerin devamını söylediler. Asıl soru, neden başaramıyoruz? Bu sorunun cevabını aramadığımız sürece, gerçek anlamda aramadığımız sürece ve yüzleşmediğimiz sürece, özeleş-tiri yapmadığımız sürece, hiçbir şekilde başarı şansımız yok, olaylar bunu getiriyor. Duruma baktığımızda, 17 Ağustos depreminin daha isminde bile anlaşılmadık; kimi Marmara depremi diyor, kimi Körfez... Literatürdeki adlandırılması, yakın ilçe Gölcük, İl Kocaeli Gölcük (Kocaeli) Depremi şeklindedir, isimlendirme böyle yapılır, onda bile standartları sağlayamadık. Standartları sağlayamadığımız pek çok konu var. Peki, bu standartları kimler sağlayacak? Bunun başında, siyasi erk gelir, harekete geçmezse hiç kimse sağlamaz. Siyasi erk çağrışı yapacak, bunun aktörleri yan yana gelecekler ve bunun kurallarını, standartlarını, koordinasyonunu yapacaklar. Bugüne kadar böyle bir şey olmadı, olacağı da görül-müyor. Deprem Şurası bu anlamda yapılmıştı; en önemli konu, yeniden yapılanmayı içeren Kurumsal Yapılanma Komisyonu'yu ki ben de kurumsal yapılanmada çalıştım. Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği olarak önerdiğimiz bir şey vardı: Böyle bir kurul oluşsun, standartları oluştursun, eşgüdümü sağlasın, aktörlerin hepsini birleştirsın, ama bildirmede la-fi bile geçmedi. Onun için, benim umudum yok açıkçası.

Gelelim 3 boyutta olan gelişmeye: Faylarla ilgili veya Marmara'nın tehlike ve riskleriyle ilgili olan çalışmalarda çok fazla yenilik yok ve geleceği de yok, çünkü bilgilerimiz o düzeyde kaldı, akademik düzeydeki tartışmalar devam ediyor. Ancak afet yönetimi açısından baktığımızda, en başarılı olduğumuz kesim orası, epey ders aldık. Organizasyonu elimizden geldiği kadar yapıyoruz. Burada bir sorun var: Risk büyük olduğu için, bunları daha koordineli, sivil toplum örgütleri ve meslek odalarının katılımını da sağlayıcı bir noktaya getirme hedefine ulaşmamız lazım. Bunu da talep edecek olan, devletin ta kendisi, devleti yönetenlerdir. Biz kendi kendimize çıkıp da-biz de burada kendi içimizde çalışmalar yapıyoruz da- "ben de buradayım" demek doğru olmaz, bu bir çağrı meselesidir. Mühendislik ise çok geri durumda, gereken hemen hemen hiçbir şey yapılmamış, hatalı güçlendirmelerle; çünkü daha kuralları -Sayın İstanbul Şube Başkanımız ve İMO'nun İkinci Başkanı söyledi- yok, güçlendirmenin kuralları yok, millet güçlendirmeyi bitirdi. O zaman riski arttırdık.

Peki, bunları nasıl çözeriz? İşte burada katılımlarıyla sizler söyleyeceksiniz, yetkililer söyleyecek, devleti temsil eden kurumlar tartışacaklar, meslek odaları söyleyecek, belki var mı bilmiyorum, belediye temsilcileri, onlar söyleyecekler ve bunlar tartışla tartışla bir noktaya varacağız. Ancak elimizi sıkı tutsak iyi olur bence, her tarafta büyük tehlikelerle karşı karşıya olduğumuzu ifade eden doğanın kendinin verdiği şartlar var. O yüzden daha fazla vakit kaybetmeden bu işleri halletmemiz gerekir.

Afet yönetimi çok önemli bir sorun. Misyon olarak baktığınızda, afet yönetimi, hayatı normalleştirmek demektir özünde, gerisi ayrıntıdır. Bu böyle olunca, hayatı normalleştirme çabası, Türkiye'nin diğer ekonomik ve siyasal yaşamında da aynıdır, hep normalleştirmeye çalışırız. Niye “borcumuz az olsun” çalışılıyor da habire yükseliyor, 332 milyar dolara erişmiş? Çok da hızlı gidiyor, ben takip edemiyorum doğrusu. O zaman biz 332 milyar dolar borcu olan ve 12 milyona yakın işsizi olan bir ülkede afetlerle nasıl mücadele edeceğiz? Doğuyla batı bir mi; batıda olan örgütlenmeyi doğruya niye taşımıyoruz; üniversitesi, meslek odası, hükümeti, herkes, kimse bu aktörler, niye taşıyorlar? Esas bu sorunun cevabını vermemiz gerekmiyor mu? Bunu nasıl organize edeceğimizi düşünmek ve bunun bir örgütlenme modelini koymamız gerekmiyor mu? Bu soruların cevapları çok can alıcı.

Aslında genel soru şu mu? Bizim aydın ve entelektüel birikimimiz mi yetersiz? Bu sorunun cevabını çok net, açıkça vermemiz gerekir. Bir kanaatim var da, söylemenin yeri değil burası, onun için söylemeyeceğim. Bir durum daha var, gerçekten Türk mühendis ve mimarlarını yakından ilgilendiren bir konu. Ulaştırma Kongresi'nde Sayın Büyükşehir Belediye Başkanımız, haklı olarak mimar ve mühendisler olarak - kendisinin de içinde bulunduğu meslektaşlarımızı iyi denetleyemediğimizi ve bu görevleri biraz daha iyi yapmamızı ifade eden bir söz söylemişti. Ben onu düşündüm, bir sorumlu yerde olan bir kişi olarak; doğru, bunlarda eksikliklerimiz var. Bazen durumdan görev çıkartıp yetkilerimizi aşan bir tavrımız oluyor, ancak başka bir şey daha var: Bizim mühendislerimize, mimarlarımıza kim emir veriyor, bunları yapsın diye, kim para veriyor, hangi yöneticiler? Biz onları da takip ediyoruz, farklılığımız burada işte. Biz mühendis ve mimarlarımızı takip ediyoruz, ama Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği'nin misyonu gereği onları da takip ediyoruz. İşte bazen o zaman bizden hoşlanmıyorlar, “ideolojik konuşuyorsunuz” diyorlar. Halbuki herkes ideolojik konuşmak zorundadır; durumu objektif gözlersiniz, sorunların çözümünün hepsi ideolojiktir. İdeolojik çözüm getirmeyen, bence çok eksik bir insandır; ister sağ, ister liberal, ister sol, ne olursa olsun. Çözümler, insanların dünyaya bakış ve bilgileriyle alakalıdır.

Türk Mühendis Mimar Odaları adına sempozyuma başarılar diliyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. FARUK KARADOĞAN
(İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörü)-

Değerli Katılımcılar, Sayın Müsteşarım, Sayın Valim, Meslektaşlarımız, Basın Mensupları; pek çok şey söylendi, tekrarlardan kaçınarak bir-iki noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum. Önce bu sempozyumla ilgili olarak birkaç şey söyleyeceğim.

Bütünler nitelikte özellikler taşıyan ve deprem senaryolarından deprem sonrası psikolojik sorunlara kadar uzanan bir dizi bilimsel araştırmanın sunulacağı bu 3. İstanbul Deprem Sempozyumu'na önce katılanları, katkıda bulunanları bu çabalarıyla kutluyorum. Bu işlerin sürmesi gerekiyor, yeniliklerin izlenmesi gerekiyor, ülkemize uygun çözümlerin geliştirilmesi gerekiyor, önce bu iş sürecek. O açıdan, takdire değer çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu hep sürmesi gereken uğraşların sonunda ulaşılan bulguların uygulamaya aktarılması konusu da demin de ifade edildiği gibi, bulgular kadar önemli ve önemli çabalar gerektiriyor. Bu açıdan, bu birinci oturumda yapılan konuşmaların önemi, en az bundan sonrakiler kadar takdir edilmelidir, bize bu konuda düşünme fırsatı vermektedir.

Bilimsel bulguları sempozyum kitapçıklarından kurtarıp onları toplumun yararına kullanılır duruma getirmek, gerçekçi ve uygulanabilir kılmak, eli kulağında depremi bekleyen İstanbul için daha da önem taşımaktadır. Konuya bu açıdan baktığımız zaman, size bir örnek ve bir konuyu dikkatlerinize sunmak istiyorum. Örnek, Konya Zümrüt Apartmanı örneği. Durduğu yerde göçerek çok sayıda can kaybına neden olan bu bina, bazı gerçekleri sergileyerek vurgulamaktadır. Bunlar nelerdir? Birincisi, Ordu, bu olayda çok kısa sürede harekete geçerek çevrede güvenlik ve çalışma düzenini sağlamıştır. İkincisi, binada çatlaklar olduğu herkesçe biliniyor, buna karşın bu çatlaklar sıva ve boyayla kapatılıyor. Üçüncü gözlem; bu binanın enkazı kaldırıldığında, içinden bir servet çıkmıştır. Eğer bilgilendirme ve bilinçlendirilmede başarılı düzeyde olunabilseydi, bu binanın hasarı kontrol edilebileceği gibi, toptan göçmesi de kaynak sorunu yaşanmadan önlenebilir, can ve mal kaybı da engellenebilirdi. Bu örnekte Ordu, bir anlamda olağanüstü durumlara uyumda kolaylık sağlayacak yasa ve yönetmelikleri temsil etmektedir. Ancak tüm olanaklarımızı dikkatle seferber etmemiz gereken İstanbul depremi konusunda Ordumuzdan örgütlenme ve fiziksel katkı olarak yararlanmamız da mümkündür, bu verdiğim örnek ona da işaret etmektedir.

Üzerinde durmak istediğim başka bir şey de, bir öneri: Yönetmeliklerce bazı yapılarımızı önemli olarak tanımlıyoruz, bazı yapılara da sahipleri, parası olduğu için daha fazla önem veriyor, bunları da bu kategoriye koyabiliriz, çünkü ek yatırım yapacak ve güçlendirecektir ve bunların hemen depremden sonra kullanılabilecek düzeyde güçlendirilmeleri hem gerekli, hem de mümkün olabiliyor. Hastaneler, okullar, yönetim binaları, bunlar arasında yer alan binalardır. Ancak değerli katılımcılar, bunların dışında kalan pek çok bina için bu hedeflere ulaşabilmenin gerçekçi olduğunu düşünmüyorum. O binalar için daha ucuza mal olacak, daha kolay uygulanabilecek ve toptan göçmeyi önlemeyi amaçlayan yeni yöntemlere ve bu yöntemlerin uygulanabilmesine izin verecek yasal düzenlemelerin yapılmasına gereksinim

bulunmaktadır. İlgililere buradan bir kez daha duyurmak istiyorum: Bu sorunu çözmemiz için gerçekçi, ayakları yere basan çözümler üretmek zorundayız.

Öyleyse, bir yandan önemli yapıların en uygun biçimde güçlendirilmesi sürerken, kentsel dönüşüm projeleri olgunlaştırılırken, diğer yandan bunların gerektirdiği süre ve yaklaşan deprem olgusu göz önüne alındığında, 2 konu ortaya çıkıyor. Birisi, insanları bilinçlendirme, bunun için sarf edilecek olan çabalar. Diğeri de toptan göçmeyi önleme konusu ve ona vereceğimiz öncelik. Zaman daralmaktadır; halkı bilinçlendirme konusunda yerel yönetimlere, eğitim-öğretim kurumlarımıza görev düşmekte. Bu bağlamda belediyelerimizle üniversitelerimizin bütünler çalışmaları içerisinde yol almaları gerekmektedir. Aynı amaç için araştırma kurumlarıyla bu kurumlara destek veren Devlet Planlama Teşkilatı, TÜBİTAK ve benzerlerine de önemli sorumluluklar düşüyor; çünkü üzerinde konuşmakta olduğumuz konu, Türkiye için bir araştırma konusudur, araştırma alanıdır ve bu araştırma alanında eksiklerimiz olduğuna biliyoruz, bunların bir an önce tamamlanması gerekmektedir.

Bu sorumlulukların tümünü en erken duyumsayarak, araştırmalarıyla, gözlem ve deneyimleriyle bu sempozyumun gerçekleşmesine elveren kişi ve kuruluşlara ben bir kez daha saygılarımı sunuyorum ve başarılar diliyorum arkadaşlar.

ADEM KARAHASANOĞLU
(İstanbul Vali Yardımcısı)-

Sayın Müsteşarım, Sayın Rektörüm, Sayın Konuklar, Değerli Katılımcılar, Kıymetli Basın Mensupları; İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanlığı'nca düzenlenen, İstanbul, Marmara Bölgesi, hatta ülkemiz için son derece anlamlı ve önemli olan böyle bir etkinlikte siz değerli katılımcı ve konuklarla birlikte olmanın mutluluğu içinde en içten selam ve saygılarımı sunuyorum.

17 Ağustos 1999'da Kocaeli'nde Vali Yardımcısı olarak görev yapıyordum. Tarih sayfalarına yüzyılın felaketi olarak geçen o afeti, vatandaş olarak yaşadım. Afet sonrası yaşanan sıkıntı ve sorunları bir kamu görevlisi olarak yaşadım. 1 Ekim 1999–1 Mart 2000 tarihleri arasında 6 ay süreyle Gölcük İlçesi'nde kaymakamlık görevinde bulundum. Gölcük İlçesi'nin sıkıntı ve sorunlarını Gölcük halkıyla birlikte yaşadım. 2003 Yılı'nın Ekim Ayı'nda İstanbul Vali Yardımcılığı'na atandım, 2004 yılında afetten sorumlu Vali Yardımcılığı görevine Sayın Valim Muammer GÜLER tarafından görevlendirildim.

Benden önce konuşan değerli konuşmacılar çok önemli konulara değindiler, kendilerine teşekkür ediyorum. Kişisel düşünceme göre ülkemiz bir deprem ülkesi, ülkede yaşayan vatandaşlarımızın yüzde 96'sı deprem riski ve tehdidi altındadır. Deprem, bir doğa olayı olduğuna göre, buna engel olamayacağımıza göre, depremlerle birlikte yaşamak zorundayız. Bugünkü mevcut teknik, depremin olacağını önceden bilmemize izin vermediğine göre, bizim yapmamız gereken en önemli iş; zemin etüdü yapılmış arsalar üzerine depreme dayanıklı binalar yapmak; sağlam binalarda oturmaktır. Kendi yaptığımız binaların sağlam olması kadar komşularımızın binalarının da sağlam olması da son derece önemlidir. Bunun örneklerini Gölcük İlçesi'nde yaşadım. Kendi binası sağlam, ama komşusunun binası yıkılırken kendi binasını da yıkan birçok örnek yaşanmıştır.

Örnek olay olarak kabul edebileceğimiz bir olayı da sizlere arz etmek istiyorum. Depremin üçüncü günüydü; daha önceden tanıştığım bir arkadaşımınla karşılaştım, bitkin durumdaydı. “Nasılsın” diye sorduğumda: “Çok kötüyüm” dedi. “Hayrola” dedim. “Tüm ailemi kaybettim, sadece ben kurtuldum” dedi. “Nasıl oldu?”, “Ailem Derince’de oturuyordu, biz kendi mezarımızı kendimiz hazırladık” dedi. Kendisi müteahhiti. Dedi ki, “Epey zaman önce Anadolu’daki kasabamızdan göç ederek Derince’ye geldik. Elimizdeki kısıtlı imkanlarla bir gecekondu yaptık. Ben büyüdüm, evleneceğim zaman, babam bir kat daha çıkarak ben girdim; kardeşim büyüdü, onun evlenme zamanı geldi, babam bir kat daha çıktı. Kardeşim evlenerek oraya o yerleşti. Aradan birkaç sene geçti. Annemle babam dedi ki: ‘kız kardeşinize haksızlık ettik, bir kat daha çıkalım da kardeşinizi buraya alalım’ ve bir kat daha çıktık. Kardeşimizi de aldık. 17 Ağustos gecesi yerle bir oldu, hepsini kaybettim.” Kendisinin ekonomik durumu iyi olduğu için, yeni bir yere taşınmış o nedenle kurtulmuş. Yani buradan çıkan sonuç, depreme dayanıklı sağlam bina yapmanın, özellikle deprem afetlerinde kendi canımız için önemli olduğunu kanıtlanması için böyle bir örnek olayı anlatma gereğini duydum.

Konuşmacı arkadaşlardan bazıları, İstanbul'da olası bir deprem afeti öncesi yapılan çalışmalar konusuna değindiler, ne yapıldığını sordular. Biz Valilik olarak, Afet Yönetim Merkezi olarak, her şeyden önce yapılan afet planlarını -9 tane hizmet grubumuz var- yenileme, güncelleştirme çalışmalarımız devam ediyor. 17 Ağustos 1999'da depremde Kocaeli'nde yaşadığımız sıkıntıları da göz öne alarak, afet planlarımızın güncelleştirilmesinde bu tecrübelerimizi yansıtıyoruz. Kocaeli'nde çektiğimiz en önemli sıkıntıların birincisi haberleşme, ikincisi ulaşım. Binalar yıkıldığından, yollardan geçmek mümkün değildi. Siz yıkılan bir binada, orada yaşayan insanlar ölmüş dahi olsa, arama-kurtarma ekiplerince, içerideki ölü ve yaralıları çıkarmadıktan sonra o yolu açmanız mümkün değildir. Bu işin yapılması da en azından bir günü alacaktır. İstanbul'da olan bir depremde, ulaşım hizmetlerinin aksaksız yürütülebilmesi için özellikle yıkılan binalarda arama-kurtarma faaliyetlerinin en iyi şekilde yapılabilmesi için, arama-kurtarma ekiplerinin olay mahalline intikali ve çıkan yaralıların hastanelere naklinin helikopterlerle yapılması konusunda Türk Silahlı Kuvvetleri'yle işbirliğiyle yapılmasında planlama çalışmalarımız devam etmektedir. Yapılan bu planlama çalışmalarının sivil helikopterlerin de dahil edilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

Arama ve Kurtarma Birliği, 1999 yılından önce 2 ilimizde mevcuttu. 17 Ağustos-12 Kasım 1999 depremlerinden sonra Arama Kurtarma Birlik Müdürlüğü sayısı 11'e çıkarıldı. Bu birliklerden birisi de İstanbul'dadır, 120 tane personeli vardır; bunlar profesyonel arama-kurtarma çalışmalarının yanında, hem vatandaşlarımızın eğitimleri, hem de kamu-özel sektör kurum ve kuruluşlarımızda çalışan, arama-kurtarma eğitimi almak isteyen vatandaşlarımıza gerekli eğitimleri vermektedirler. Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü personelimiz, tatbikat ve eğitim çalışmalarıyla sürekli olarak kendisini yenilemektedir. Geçen hafta İsviçre'den gelen uzmanlarca, arama-kurtarma çalışmalarında kullanılmak üzere köpek eğitim çalışması yapılmıştır. Eğitimi tamamlanan 12 köpeğe sertifikaları verilmiştir.

Afet sonrası geçici barınma hizmeti olarak İstanbul İli'nin 32 ilçesinde her ilçede en az 2 tane çadırkent alanı olmak üzere, toplam 310 tane çadırkent alanı belirlenmiştir. Çadır sayısı yetersizdi. Belediye başkanlıklarına bütçe imkanları ölçüsünde çadır satın alınması konusunda yazı yazılmıştır. Ayrıca İstanbul İli olarak 20 il ile personel, araç-gereç konusunda karşılıklı yardımda bulunmak üzere protokollerimiz mevcuttur. Protokol gereği 20 il den arama-kurtarma personeli, çadır, iş makinesi vb. yardım talebimiz halinde gelecektir. Afet planlarımızda 20 il ile karşılıklı yardımlaşma ve iş birliği protokollerinin yanı sıra sivil toplum kuruluşları ve Türk Silahlı Kuvvetleri (Garnizon Komutanlığı) ile işbirliği planlarımız mevcuttur. Geçen ay 1. Ordu Komutanlığı'mızda Afet Semineri icra edilmiştir. Seminerin amacı; 17 Ağustos 1999 depremindeki gibi Türk Silahlı Kuvvetleri'nin birliklerinin de afetten etkilenmesi durumunda İstanbul İli'ne, hangi ilden, hangi birlik en kısa zamanda, nereden, ne şekilde hangi ilçeye intikal edecektir ve nerelerde görev alacağı konusundaydı. 17 Ağustos 1999'da Kocaeli'nde ilk yardıma koştan Türk Silahlı Kuvvetleri oldu. Kocaeli halkının ilk 2 gün ekmek ihtiyacını karşılayan 15 inci Kolordu Komutanlığı oldu. Valilik binasının bahçesine hizmet çadırlarının temini ve kurulması yine Türk Silahlı Kuvvetleri birliklerince oldu. İstanbul İli için hayati öneme sahip olduğuna inandığım, Dünya Bankası yönetimince kabul edilen 18-20 Nisan'da kredi sözleşmesi imzalanan, 400 milyon dolarlık, kısa adı İSMEP olan, İstanbul'daki Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Müdahale Projesidir. Bu projenin üç bileşeni vardır. A bileşeni, İstanbul İli'nde herhangi bir afet durumunda, özellikle bir deprem afeti durumunda kesintisiz, uydu destekli, telli ve telsiz haberleşmeyi sağlayacak, ha-

berleşme sisteminin kurulması; Kamu Kurumları, sivil toplum kuruluşlarını, mahalle afet gönüllüleri de kapsayan bilgi ağı sisteminin oluşturulmasıdır. Ayrıca şu anda 250 mahalle-mizde mevcut olan, içinde arama-kurtarma malzemesi olan AFİS konteynerlerini en az 500-600'e, özellikle JICA raporuna göre hassas olan ilçelerdeki tüm mahalleleri kapsayacak şekilde konteyner sayısını fazlaştırmak ve bu konteynerlerin içindeki malzemeleri kullanacak vatandaşlarımızın eğitimlerini yaptırıyoruz. Bu konudaki çalışmalarımız bir çok ilçemizde devam etmektedir.

Bu projenin B bileşeni ise, -ki bunun 300 milyon doları B bileşeni için ayrılmıştır.- İstanbul'daki okulların, hastanelerin, öğrenci yurtlarının, sosyal hizmet binalarının (huzurevi, yetiştirme yurdu) güçlendirilmesi, güçlendirilmeye depreme dayanıklı hale getirilemeyecek binaların yıkılarak yeniden yapılmasıdır. Bu projeyle ilgili müşavirlik çalışmaları devam etmektedir. Projenin en kısa sürede hayata geçirilmesi için, sırf bu projeye özgü "Proje Uygulama Birimi" İstanbul İli Özel İdare bünyesinde kurulmuştur.

İstanbul Afet Yönetim Merkezi olarak gerek afet planlarımızın güncelleştirilmesi, gerekse afetlere karşı hazırlık çalışmalarımız Türk Silahlı Kuvvetleri ve sivil toplum kuruluşları ile uyum ve iş birliği içerisinde, yerel yönetimler ve kamu kurum ve kuruluşları ile birlik ve beraberlik içinde devam etmektedir.

Bu Sempozyumun ilimiz, bölgemiz, ülkemiz için hayırlı çalışmalara vesile olmasını diliyorum; hepinize en içten saygılarımı sunuyorum.